

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЕРОЗІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ЗЕМЕЛЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

INDIVIDUALS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROTECTION OF ERODED AND HAZARDOUS LAND: PROBLEMS AND OUTLOOKS

Міщук І.В., к.ю.н., в.о. завідувача кафедри конституційного права та галузевих дисциплін
Національний університет водного господарства та природокористування

Швець О.М., здобувач
Науково-дослідний інститут публічного права

У статті на основі законодавчих актів визначено органи публічної влади, що здійснюють адміністративно-правовий захист ерозійно небезпечних земель в Україні. Сформовано їхню організаційну структуру. Виділено та проаналізовано повноваження відповідних органів, що стосуються адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель.

Узагальнено думки провідних науковців із цієї проблеми. Визначено проблемні моменти публічного адміністрування ерозійно небезпечних земель, окреслено перспективи його розвитку.

Ключові слова: органи державної влади та місцевого самоврядування, повноваження, адміністративно-правовий захист, ерозійно небезпечні землі.

В статье на основе законодательных актов определены органы публичной власти, осуществляющие административно-правовую защиту эрозионно опасных земель в Украине. Сформирована их организационная структура. Выделены и проанализированы полномочия соответствующих органов, касающиеся административно-правовой защиты эрозионно опасных земель.

Обобщены мнения ведущих ученых по поводу рассмотренной проблемы. Определены проблемные моменты публичного администрирования эрозионно опасных земель, намечены перспективы его развития.

Ключевые слова: органы государственной власти и местного самоуправления, полномочия, административно-правовая защита, эрозионно опасные земли.

In the article draws attention to the urgency of the state administration of land relations in Ukraine. It is emphasized the role of the structure of public authorities in the process of administrative and legal protection of eroded and dangerous lands.

Analysis of scientific researches in the field of state management of land relations shows the need for scientific study and improvement of the structure of state authorities and local self-government and clarification of their powers regarding land administration.

The aim of this article is a structuring of public authorities that provide administration of land relations, determine their powers regarding the administrative and legal protection of eroded hazardous lands, identify problems and outline perspectives for further development.

Based on the analysis of existing legislation acts in Ukraine, it is defined state authorities of local self-government. They provide and implement state policy in the field of usage and protection of eroded and hazardous agricultural lands. Their organizational structure is formed. The powers of the relevant bodies concerning the administrative and legal protection of eroded and hazardous lands have been identified and analyzed.

A peculiar role in the field of administrative and legal protection of eroded and hazardous land is played by the sectoral bodies of the local executive power.

On the basis of the conducted analysis the problematical aspects of public administration of eroded and hazardous lands are identified. They are lack of clear legislative division of powers of local and public authorities; duplication of powers of the controlling bodies; inter-departmental conflicts; imperfection of legislation regulating the interaction of public authorities; insufficient work with land users regarding their environmental correctness.

Improvement of the sphere of land relations management is in the revision of the organizational structure of the individuals of governance and regulation of their powers at the legislative level. In order to restore the state control over the use and protection of land on the appropriate level, we support the idea of creating an independent central body whose professional staff will include qualified lawyers, land management, ecology and agronomy.

Key words: state authorities and local self-government bodies, powers, public administration, administrative and legal protection, eroded and hazardous lands.

З огляду на теорію адміністративного права, предметом якого є «суспільні відносини, які виникають між суб'єктами та об'єктами публічного управління» [1, с. 18], можна стверджувати, що адміністративно-правовий захист земель загалом та ерозійно небезпечних зокрема передбачає визначену законодавством України діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, що спрямована на захист земель від розвитку на них негативних процесів шляхом розробки, прийняття та реалізації нормативно-правових актів щодо використання та охорони земель, а також систематичного ведення державного контролю в зазначеній сфері. Адміністративно-правовий захист ерозійно небезпечних земель забезпечує публічний інтерес суспільства, конституційне право його громадян, насамперед прийдешнього покоління, на безпечне довкілля, елементом якого є родючі землі. У нашому випадку публічним інтересом виступає потреба збере-

ження земельних ресурсів від можливого розвитку на них руйнівних ерозійних процесів, що можуть мати шкідливі екологічні наслідки, результатом яких може бути часткова втрата основного національного багатства українського народу – землі.

З огляду на це державна політика щодо використання та охорони земель повинна мати раціональний характер, адже локомотивом земельних трансформацій є ефективне адміністрування земельних відносин [2].

Важливе значення при цьому має організаційна структура органів державної влади та інших суб'єктів земельних правовідносин, що здійснюють управління у сфері використання та охорони земель.

Вивченням питання державного управління земельними відносинами в Україні займається багато провідних вчених: В.І. Курило та О.П. Світличний, Т.С. Кичелюк, П.Ф. Кулинич, А.М. Мірошниченко, В.І. Семчик,

О.Ф. Андрійко, Н.Р. Нижник, А.М. Третяк, М.В. Шульга, І.І. Каракаш, В.Д. Швець, А.Г. Мартин та інші.

В.І. Курило та О.П. Світлиний стверджують, що державне управління у сфері використання й охорони земельних ресурсів потребує злагодженої системної державної політики з боку державних інституцій [3, с. 52]. Н.Р. Нижник справедливо вважає, що створення ефективного державного управління в Україні можливе тоді, коли будуть поєднані наукові дослідження у сфері державотворення із законопроектною та нормативною діяльністю, організаційними процедурами, вдосконаленням державного апарату та ін. [4]. В.Д. Швець вважає за необхідне розмежувати повноваження органів спеціальної компетенції у сфері державного земельного контролю за використанням та охороною земель та впорядкувати їх систему [5, с. 108].

Загалом єдиною думкою всіх дослідників проблеми державного адміністрування використання та охорони земель є потреба наукового вивчення та вдосконалення структури органів державної влади і місцевого самоврядування й уточнення їх повноважень щодо управління земельними відносинами. Особливої актуальності це питання набуло з огляду на процес децентралізації, який набув активного розвитку в Україні.

Актуальність цього питання в розрізі адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель не викликає сумнівів, адже дослідження в цьому напрямі практично відсутні.

Метою статті є структуризація органів публічної влади, що здійснюють адміністрування земельних відносин, визначення їх повноважень щодо адміністративно-правового захисту сільськогосподарських ерозійно небезпечних земель, виявлення проблем та окреслення перспектив розвитку.

Відповідно до ЗК України (ч. 2 ст. 2) суб'єктами земельних відносин є громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади [6], проте здійснювати адміністративно-правовий захист мають правомочність лише органи так званої публічної влади.

Система органів публічної влади в Україні – це сукупність установлених Конституцією України органів державної влади і місцевого самоврядування, що забезпечують захист прав, свобод і законних інтересів громадян, безпеку держави й суспільства [7].

На підставі чинних нормативно-правових актів наявну організаційну структуру органів державної влади та місцевого самоврядування, що визначають та реалізують дер-

жавну політику в сфері використання та охорони ерозійно небезпечних земель сільськогосподарського призначення, ми відобразили у вигляді структурно-логічної схеми (рисунок 1).

Основну роль у правовому регулюванні охорони земель відіграє Верховна Рада України як єдиний законодавчий орган. Верховна Рада визначає засади державної політики в галузі використання та охорони земель, приймає закони у галузі регулювання земельних відносин та затверджує загальнодержавні програми щодо використання та охорони земель [6].

Реалізацію прийнятих Верховною Радою законів здійснюють органи державної виконавчої влади, вертикаль якої очолює Кабінет Міністрів. Із метою забезпечення охорони земель Кабінет Міністрів України як орган виконавчої влади здійснює [6]:

- 1) реалізацію державної політики у галузі використання та охорони земель;
- 2) розробку і забезпечення виконання загальнодержавних програм використання та охорони земель;
- 3) організацію ведення державного земельного кадастру, державного контролю за використанням і охороною земель та здійснення землеустрою;
- 4) встановлення порядку проведення моніторингу земель та деякі інші функції.

Найнижчою ланкою системи адміністративно-правового захисту земель є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. До повноважень місцевих державних адміністрацій, що діють в областях, районах і містах Києві і Севастополі, в розрізі охорони земель від ерозії, належать [6]:

- участь у розробці та забезпеченні виконання загальнодержавних і регіональних (республіканських) програм із питань використання та охорони земель;
- координація здійснення землеустрою та державного контролю за використанням та охороною земель;
- координація діяльності державних органів із питань земельних ресурсів тощо.

Обласні та районні ради здійснюють [6]:

- забезпечення реалізації державної політики в галузі використання та охорони земель;
- погодження загальнодержавних програм використання та охорони земель, беруть участь в їх реалізації на відповідній території;
- затверджують та беруть участь у реалізації регіональних програм використання земель, підвищення родючості ґрунтів, охорони земель;

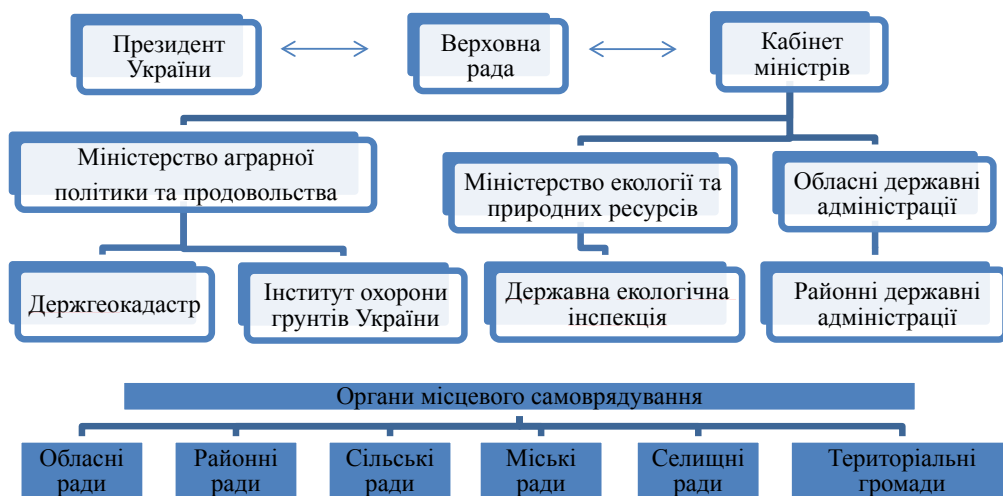

Рис. 1. Організаційна структура органів публічної влади у сфері використання та охорони ерозійно небезпечних земель

- координацію діяльності місцевих органів земельних ресурсів;
- організацію землеустрою, розпорядження землями, що перебувають у спільній власності територіальних громад тощо.

До основних повноважень сільських, селищних, міських рад у галузі охорони земельних ресурсів на відповідній території належать [6]:

- розпорядження землями територіальних громад;
- організація землеустрою, координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

- здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності, додержанням земельного та екологічного законодавства;

- викуп земельних ділянок для суспільних потреб, пов'язаних з охороною земель та інших природних ресурсів, із земель приватної власності у межах сіл, селищ, міст; обмеження, тимчасова заборона (зупинення) використання земель громадянами і юридичними особами у разі порушення ними вимог земельного законодавства.

Крім того, варто зазначити, що в розрізі адміністративно-територіальної реформи, яка нині має місце в Україні, повноваження діючих органів місцевого самоврядування поступово переходять до об'єднаних територіальних громад. На сучасному етапі в Конституцію України, а також у Земельний кодекс відповідних змін, що стосуються повноважень новостворених органів, ще не внесено, проте, відповідно до Закону України № 157-VIII від 05.02.2015 р. «Про добровільне об'єднання територіальних громад» об'єднана територіальна громада є правонаступником усього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, із дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою [8].

Діяльність глави держави в зазначеній сфері є аналогічною його діяльності в інших сферах суспільного життя, тобто визначається загальними повноваженнями, що передбачені Конституцією України. Отже, свій вплив на адміністративно-правовий захист ерозійно небезпечних земель президент здійснює через виконання таких повноважень:

- підписує закони, прийняті Верховною Радою України;

- має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України;

- на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України;

- призначає на посади і звільняє з них голів місцевих державних адміністрацій, суддів.

Особливу роль у сфері охорони земель відіграють галузеві органи центральної виконавчої влади, до яких, насамперед, належать Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Інститут охорони ґрунтів України та Державна екологічна інспекція, які підпорядковуються відповідним міністерствам.

Держгеокадастр є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства і який реалізує державну політику у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, земельних відносин, землеустрою, у сфері Державного земельного кадастру, державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі в частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій і форм власності, родючості ґрунтів [9].

Основними повноваженнями Держгеокадастру в сфері адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель є:

- розробка нормативно-технічних документів, державних стандартів, норм і правил у сфері земельних відносин;

- здійснення заходів щодо вдосконалення порядку ведення обліку і підготовки звітності з регулювання земельних відносин, використання та охорони земель;

- організація та ведення державного нагляду за дотриманням земельного законодавства, використанням та охороною земель.

Держекоінспекція є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів і який реалізує державну політику зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів [10]. Таким чином, Держекоінспекція є контролюючим органом. До основних повноважень Держекоінспекції в сфері державного нагляду (контролю) в розрізі адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель можна зарахувати здійснення контролю за додержанням всіма суб'єктами земельних відносин вимог законодавства щодо:

- виконання екологічних вимог під час надання у власність і користування, зокрема в оренду, земельних ділянок;

- додержання екологічних нормативів із питань використання та охорони земель.

Варто зазначити, що частина повноважень у сфері державного контролю за використанням та охороною земель Держгеокадастром та Держекоінспекцією дублюється, адже значну частину положень Земельного кодексу можна зарахувати як до земельного законодавства, так і до екологічного. Крім того, формування кількох висновків окремих перевірок різними органами не дає комплексної оцінки фактичного стану земельної ділянки.

Відповідно до Закону України № 963-IV від 19 червня 2003 р. «Про державний контроль за використанням та охороною земель» ДУ «Інститут родючості ґрунтів України» як центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики проводить ведення моніторингу родючості ґрунтів та агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення [11].

З переліку повноважень цієї ДУ в розрізі адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель можна виокремити такі:

- розроблення пропозицій та здійснення єдиної науково-технічної політики у сфері охорони ґрунтів та їх родючості, раціонального використання та екологічної безпеки земель сільськогосподарського призначення;

- науково-методичне та організаційне забезпечення державного моніторингу ґрунтів і агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, заходів щодо збереження, відтворення, охорони родючості ґрунтів;

- здійснення моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення з метою збору, аналізу і опрацювання інформації про якісний стан ґрунтів та їх ерозійну безпеку;

- виготовлення та видача агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки з висновком про родючість та екологічний стан ґрунтів і рекомендацій щодо проведення заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів і запобігання негативного впливу, в тому числі антропогенного;

- розроблення та виконання державних, міждержавних, регіональних цільових програм із моніторингу, збереження, відтворення й охорони ґрунтів та їх родючості, агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення;

- проведення науково-дослідних робіт у сфері охорони ґрунтів та їх родючості, раціонального використання

та екологічної безпеки земель сільськогосподарського призначення;

- участь у впровадженні науково-технічної, технологічної та інноваційної політики, досягнень науки і передового досвіду у галузі збереження, відтворення та охорони родючості ґрунтів, екологічної безпеки земель;

- проведення комплексного аналізу агроекологічної ситуації на землях сільськогосподарського призначення здійснення оцінки та розробки прогнозу можливих змін стану родючості ґрунтів унаслідок природних і антропогенних факторів;

- підготовка за даними агрохімічного паспорту поля, земельної ділянки висновків про екологічний стан земель і родючість ґрунтів, їх динаміки для обґрунтування впровадження механізму економічного стимулювання у разі покращення їх стану або застосування санкцій у разі їх погіршення;

- розроблення ґрунтозахисних та екологічнобезпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур;

- розроблення проектно-технічної документації та проведення землевпорядних робіт, спрямованих на захист ґрунтів від ерозії;

- розроблення науково обґрунтованих рекомендацій та заходів щодо забезпечення відтворення родючості ґрунтів під час ліквідації наслідків негативних процесів;

- проведення інформаційної та просвітницької діяльності у сфері охорони, раціонального використання та екологічної безпеки ґрунтів і підвищення їх родючості.

Таким чином, ДУ «Інститут родючості ґрунтів України» здійснює як практичну діяльність (моніторинг, паспортизація тощо), що спрямована на захист земель, у тому числі і ерозійно небезпечних, від розвитку на них негативних процесів, так і нормотворчу (розробка пропозицій, методичних рекомендацій, проектно-технічної документації тощо), що є основою адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель. Важливо також зазначити роль просвітницької роботи, яка передбачена завданнями Інституту, адже часто відсутність інформації та спеціальних знань у землекористувачів є причиною розвитку деградаційних процесів на належних їм землях.

Реалізація публічної влади в сфері земельних відносин в окремих випадках може супроводжуватись виникненням суперечливих ситуацій щодо набуття та реалізації прав на земельні ділянки, охорони земель тощо. Часто для вирішення таких ситуацій суб'єктам земельних відносин доводиться звертатись до суду. Судова влада в Україні, як відомо, є незалежною і самостійною гілкою державної влади, яка здійснюється судами. Роль судової влади України в системі адміністративно-правового захисту земель, в тому числі і ерозійно небезпечних, полягає в такому:

- встановлення відповідності законів Конституції України і підзаконних нормативних актів законам, що має важливе значення для адміністративно-правового захисту земель. Адже суперечливість законодавчо-нормативних актів негативно позначається на будь-якій сфері суспільних відносин, у тому числі і на стані використання земель, оскільки колізії законодавства дають змогу недобросовісним землекористувачам знаходити можливості безкарно його порушувати;

- вирішення правових суперечок між конкретними особами, які, крім інших спорів, можуть стосуватися захисту порушених прав землевласників чи землекористувачів щодо погіршення якості належної їм земельної ділянки, зокрема поширення ерозійних процесів;

- примусове застосування норм адміністративної та кримінальної відповідальності щодо порушників земельного законодавства, наприклад, внаслідок збільшення еродованості ґрунтового покриву земельної ділянки.

Отже, проведений аналіз структури суб'єктів адміністративно-правового захисту ерозійно небезпечних земель свідчить про те, що ця структура є багатокомпо-

нентною багаторівневою складною системою. Варто зазначити, що питання співпраці окремих суб'єктів організаційної структури, яка нами розглядалася, недостатньо врегульовані чинними нормативними актами України. Крім того, якщо вагомість і потрібність органів місцевого самоврядування не викликає сумнівів, то коло повноважень та необхідність деяких центральних органів виконавчої влади ставиться сучасними науковцями під сумнів. Найбільше дискусій науковці ведуть навколо органів, що здійснюють державний контроль за використанням та охороною земель, а також навколо органів земельних ресурсів. Зокрема, з огляду на процес децентралізації влади, який нині набрав активних обертів в Україні, в наукових колах обговорюється питання важливості та потрібності Держгеокадастру. Так, А.Г. Мартин в одній зі своїх праць [12] оцінює перспективу ліквідації Держгеокадастру як одного із завершальних етапів земельної реформи. Після проведеного аналізу він доходить висновку, що ліквідація державних органів земельних ресурсів із передачею їхніх повноважень органам місцевого самоврядування та іншим центральним органам виконавчої влади варто розглядати як пріоритетне завдання покращення регулювання земельних відносин в Україні [12]. Такий крок, на думку дослідника, має покращити інвестиційний клімат, зменшити корупцію у сфері земельних відносин, а також оптимізувати витрати бюджетних коштів.

Стосовно органів державного контролю за використанням та охороною земель у наукових колах пріоритетною є думка, що Держгеокадастр не має поєднувати розпорядження землями та виробничу діяльність із функцією державного контролю. Низка провідних науковців України в галузі землеустрою та права – В.І. Курило, О.П. Світличний [13], А.М. Третяк, Р.М. Курильців, Н.А. Третяк [14, с. 27] – пропонують створення незалежного органу державного контролю за використанням та охороною земель із безпосереднім підпорядкуванням Кабінету Міністрів України. С. Хом'яченко [15, с. 158], С. Гаврик, М. Зубець, Л. Новаковський [16, с. 6] та інші дослідники [17, с. 104] вважають, що функції державного контролю за використанням та охороною земель варто зосередити в одному органі – Міністерстві екології та природних ресурсів. А.Г. Мартин стверджує, що сфера державного контролю за використанням та охороною земель має бути розділена на два окремі напрями: питання використання земель, як і будь-яких інших природних ресурсів, доцільно здійснювати в рамках повноважень Державної екологічної інспекції, а найбільш поширені правопорушення (самовільне зайняття земельних ділянок, нецільове використання тощо) мають виявлятися виконавчими органами місцевого самоврядування [12].

Таким чином, можна дійти висновку, що адміністрування земельних відносин в Україні, особливо в розрізі охорони земель, у тому числі ерозійно небезпечних, на сучасному етапі має низку проблем:

- відсутнє чітке законодавче розмежування повноважень місцевих органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування;

- наявне дублювання повноважень контролюючих органів щодо державного контролю за використанням та охороною земель;

- міжвідомчі конфлікти;

- відсутність законодавчого регулювання діяльності об'єднаних територіальних громад;

- відсутність нормативних актів щодо взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування;

- відсутність роботи з населенням щодо підвищення рівня обізнаності та громадянської свідомості землевласників та землекористувачів щодо їх екологічної грамотності.

З метою удосконалення сфери управління земельними відносинами, на нашу думку, насамперед, варто переглянути

організаційну структуру суб'єктів управління та врегулювати їх повноваження на законодавчому рівні. Зокрема, це стосується спеціальних органів центральної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Ми не ставимо питання про ліквідацію державних органів земельних ресурсів загалом, проте їхні повноваження потребують впорядкування. Зокрема, це стосується розпорядження землями та державного контролю за використанням та охороною земель. На нашу думку, повноваження розпорядження землями комунальної власності, що знаходяться на території об'єднаної територіальної громади в межах та за межами населених пунктів, необхідно

передати об'єднаним територіальним громадам. Що стосується державного контролю за використанням та охороною земель, вважаємо, що для оцінки фактичного стану земель в Україні, а також систематичного ведення державного контролю за використанням та охороною земель у розрізі землекористувачів та землевласників, а також суб'єктів господарської діяльності ми підтримуємо ідею створення незалежного органу державного контролю за використанням та охороною земель із підпорядкуванням безпосередньо Кабінету Міністрів України. При цьому штатний склад такої інспекції має включати фахівців у галузі права, землеустрою, екології та агрономії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративне право України. Том 1: Загальне адміністративне право. Академічний курс. Підручник / Галуцько В.В., Олещук В.І., Гридасов Ю.В., Іванишук А.А., Короед С.О. Херсон : ХМД, 2013. 393 с.
2. Заволічна Т.В. Управлінський вплив держави на сферу земельних відносин в Україні. *Буковинський вісник*. 2014. 17 жовтня. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/naukova-dumka/336/>
3. Курило В.І., Світличний О.П. До питання діяльності органів публічної влади у сфері контролю за використанням та охороною земельних ресурсів. *Земельний вісник України*. 2013. № 1-2. С. 47–52.
4. Нижник Н.Р. Деякі аспекти сучасної концепції державного управління в Україні. *Вісник Акад. прав. наук України*. 1995. № 4. С. 17–25.
5. Швець В.Д. Система органів державного контролю за додержанням законів. *Наше право*. 2014. № 9. С. 107–111.
6. Земельний кодекс України: станом на 20.12.2018 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 3-4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print>.
7. Юридичні послуги Online. URL: http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/literatura/dergh_bud/09.php (дата звернення 15.03.2018).
8. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. Дата оновлення 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/157-19>.
9. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру : Постанова Кабінету міністрів України від 14.01.2015 р. № 15-2015. Дата оновлення 19.01.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF>.
10. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : Постанова Кабінету міністрів України від 19.04.2017 р. № 275-2017-п. Дата оновлення 28.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF>.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. Дата оновлення 28.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15>.
12. Мартин А.Г. Ліквідація державних органів земельних ресурсів як середньострокове завдання децентралізації в Україні. *Земельний вісник України*. 2018. № 9. С. 18–24.
13. Проблеми адміністративно-правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія / Курило В.І., Світличний О.П., Кичилік Т.С. та ін.; за заг. ред. д.ю.н., проф. В.І. Курила та д.ю.н., доцента О.П. Світличного. Київ : НУБіП України, 2014. 568 с.
14. Третяк А.М., Курильців Р.М., Третяк Н.А. Концептуальні засади розвитку сучасної багатофункціональної системи управління земельними ресурсами. *Земельний вісник України*. 2013. № 9. С. 25–28.
15. Хом'яченко С.І. Правове забезпечення контролю за використанням та охороною земель в Україні : дис.. канд. ю.н.:12.00.06. Київ, 2004. 207 с.
16. С. Гаврик, М. Зубець, Л. Новаковський. Земля чекає захисту. *Голос України*. 2003. № 88; *Голос України*. 2003. № 89.
17. Терещук В.С. Проблемні питання правового регулювання державного контролю за використанням та охороною земель морського транспорту. *Право і Безпека*. 2012. № 5(47). С. 100–105.

УДК 342.9

СТИМУЛЮВАННЯ В СЛУЖБОВОМУ ПРАВІ: ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ПРИНЦИПИ

STIMULATION IN SERVICE LAW: GENERAL AND SPECIAL PRINCIPLES

Титаренко М.В., аспірант кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізький національний технічний університет

У роботі порушується питання про роль і значення принципів стимулювання як різновиду адміністративної процедури, засади якого визначені нормами службового права. Автор звертає увагу на відсутність тематичних наукових робіт, натомість виокремлює роботи загально-теоретичного характеру, в яких виділяються принципи правового стимулювання, а також роботи, присвячені окремим різновидам адміністративних процедур, із акцентом уваги на їхніх принципах. Саме розгляд стимулювання як різновиду адміністративної процедури, безпосередньо пов'язаного із службовою діяльністю, й зосередження уваги на його специфіці дозволили запропонувати авторський перелік принципів стимулювання у службовому праві. У роботі не лише перераховуються зазначені принципи, а й подається їх аналіз із посиланням на положення вітчизняного службового законодавства, яке фіксує відповідні принципи. Автор пропонує умовно поділити всі принципи стимулювання у службовому праві на дві групи. До першої групи варто віднести загальні, які притаманні будь-якій адміністративній процедурі, в тому числі й стимулюванню, до числа яких належать: принцип верховенства права, принцип законності, принцип своєчасності, принцип рівноправності, принцип добросовісності, принцип використання наданих повноважень лише у цільовому напрямку, принцип презумпції правомірності дій та рішень ініціатора стимулювання, принцип обґрунтованості. Одночасно з урахуванням рекомендаційного характеру деяких принципів, закріплених у документах Ради Європи, обґрунтовується доцільність розгляду в якості принципів стимулювання у службовому праві також права на доступ до інформації, допомоги і представництва, викладення мотивів. До другої групи автор пропонує віднести спеціальні принципи, а саме: принцип збалансованості публічного інтересу та інтересу особи, щодо якої про-